

HOOGGEËERD PUBLIEK

KOM BINNEN IN HET CIRCUS,

LUISTER NAAR DE MUZIEK,

LACH OM DE CLOWNS,

**GRIEZEL BIJ DE
HALSBREKENDE SPRONGEN
VAN DE ACROBATEN,**

**VERWONDER U OM
ALLES WAT KAN**

...

**... ALLEEN IN
HET CIRCUS.**

1 WAT IS EEN CIRCUS?

Een circus is een rondreizend theater, dat bij je in de buurt zijn tenten opslaat. Als een circus in het dorp of de stad komt kun je dat zien, omdat er overal kleurige affiches om de lantaarnpalen heen staan. Soms is er ook een optocht door de straten. Kom dat zien, kom dat zien..... Zo worden de mensen opgeroepen om naar de voorstelling te komen kijken.

Een circus is een klein dorp met wagens waar de artiesten en de dieren wonen. Het middelpunt van het circusdorp is de grote tent. Als de bezoekers naar de voorstelling komen is de grote tent helemaal verlicht en speelt de muziek. Het is dan net alsof je in een andere sprookjesachtige wereld stapt.

Tijdens de voorstelling gebeuren er dingen die normaal niet kunnen: een dompteur die tussen de leeuwen staat, acrobaten die in de nok van de tent halsbrekende toeren uithalen, een man die zich opvouwt in een klein kistje of jongleurs die wel zeven ballen de lucht in houden. Iedereen kan de voorstelling goed zien, want de

mensen zitten op tribunes rond een ronde piste. Daar komt het woord *circus* ook vandaan, want dat is het Latijnse woord voor *cirkel*.

De verschillende nummers van de voorstelling worden aangekondigd door de spreekstalmeester. Vroeger was de spreekstalmeester vaak ook de baas van het circus en deed hij de paardennummers. Daarom draagt hij rijlaarzen en een lange jas met een hoge hoed.

OPDRACHTEN

1. *Ben jij wel eens in een circus geweest? Wat kun je je daarvan herinneren?*
2. *Snap je waarom een circustent vaak felle kleuren en strepen heeft? Kies een antwoord:*
  - Circusmensen houden van felle kleuren.*
  - Een kleurige tent valt beter op.*
  - Een gestreepte tent wordt niet zo gauw vuil.*
3. *Waar komt het woord circus vandaan?*

HET ONTSTAAN VAN HET CIRCUS

Het circus zoals wij dat nu kennen is begonnen in Engeland. Vanaf 1770 gaf meneer Phillip Astley voorstellingen in zijn New British Riding School in Londen.

Meneer Astley had in het leger gezeten en ging daarna paardenshows geven om geld te verdienen. Voor de shows bedacht hij een ronde 'piste' van ongeveer dertien meter. Dat is de ideale afmeting om kunstjes op een paard te doen. De artiesten kunnen dan goed in evenwicht blijven. Nog steeds wordt de piste in alle circussen gebruikt. Na de paardennummers van meneer Astley kwamen er al snel ook clowns, acrobaten en jongleurs. Die waren er voordat het circus ontstond ook al, maar dan zag je ze vooral op de kermis of op de jaarmarkt.

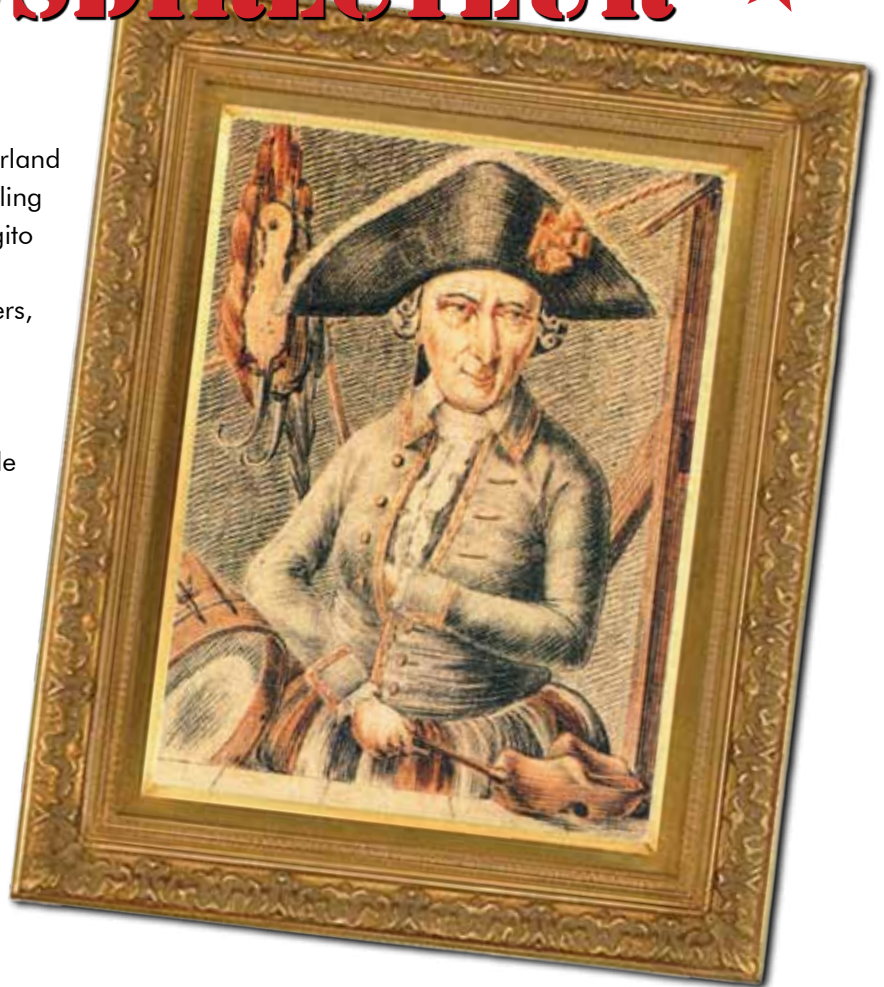
OPDRACHTEN

1. Welk land had het eerste circus? Hoe lang is dat geleden?
2. Phillip Astley speelde niet in een tent maar in een .....
3. Waarom is een piste rond?

3 DE EERSTE NEDERLANDSE CIRCUSDIRECTEUR

Meer dan tweehonderd jaar geleden kwam er ook in Nederland circus. De eerste circusvoorstelling werd gegeven door Pieter Magito in 1796 in Delft. Magito gaf voorstellingen met koorddansers, paardenacrobaten, jongleurs en paljassen. Een paljas was een clown, bij wie stro uit de kleren stak: hij was een levende vogelverschrikker.

Zelf was Magito een koorddanser en daarom was koordansen het belangrijkste in zijn circus. Omdat Pieter Magito al meer dan zeventig jaar oud was toen hij met zijn circus begon, is hij niet lang circusdirecteur geweest. Leon Kingsbergen nam het circus van Magito over en maakte het programma compleet met paardenummers.

In het begin speelden de circusmensen niet in een tent, zoals nu, maar in een bouwsel van hout met een zeildoek als dak. Deze bouwsels heten kiosktenten. Omdat de kiosk niet waterdicht was, strooiden ze, om te voorkomen dat het een modderpoel werd als het regende, zaagsel in de piste. Dat doen ze bij circussen nog altijd. Wat later werden er tenten gebruikt, zoals we die tegenwoordig nog steeds kennen. De moderne tenten zijn sneller op te bouwen dan de houten bouwsels en het publiek zit altijd droog. De eerste circussen gaven hun voorstellingen op de kermis, pas later gingen ze zelf rondreizen en buiten de kermis om voorstellingen geven.

OPDRACHTEN

1. *Wat was het belangrijkste nummer in het circus van Pieter Magito?*
2. *Bekijk het schilderij van circusdirecteur Magito goed. Met welke schoeisels danste hij op het koord?*
3. *Wat was er eerst: de kermis of het circus?*

4

HET CIRCUS-PROGRAMMA

Het programma van een circus bestaat uit ongeveer tien tot vijftien verschillende nummers. Een circusnummer is altijd ongewoon en spannend. Maar er wordt ook gelachen in het circus. Ieder circus heeft zijn eigen programma. Meestal is het een mengsel van dierennummers en optredens met acrobaten, jongleurs en clowns.

Ieder nummer bestaat uit zeven tot tien tricks. Een trick is een deel van het nummer. Bij een jongleur kan dat bijvoorbeeld zijn het jongleren met vijf ballen, dan met tien ballen en vervolgens met zeven ringen. De tricks worden iedere keer iets moeilijker, waardoor het publiek het steeds spannender vindt. De muziek helpt mee om de spanning te vergroten.

Het circus is begonnen met paardenummers. Er zijn verschillende soorten paardenummers. Bij de dressuur maken paarden allerlei figuren en bij het schoonrijden dansen de paarden op muziek. Maar het bekendst is de acrobatiek op paarden. Artiesten maken staande op het paard allerlei sprongen.

Toen het circus net bestond, werden er behalve paarden ook andere dieren gedresseerd. Dat was de taak van de dompteur. Er werden vooral honden, katten, duiven, ezels, koeien, geiten en varkens getraind.

Iedereen kende deze dieren en daarom wisten de bezoekers ook hoe moeilijk het was om ze kunstjes te leren.

OPDRACHTEN

1. *Met welke dieren is het circus ooit begonnen?*
Kies een antwoord:
  - Met honden, want elke clown had een gedresseerde hond.
  - Met katten en dat werden later leeuwenummers.
  - Met paarden, want daar werden shows mee gehouden.
  - Met koeien, want die stonden vlakbij in een weiland.
2. *Waarom vonden mensen het interessant om optredens te zien van huisdieren?*
3. *Welke nummers vind jij spannend in het circus?*

KOORDDANSEN EN JONGLEREN

5

Koorddansen is letterlijk dansen op een koord. Dat koord kan strak gespannen zijn, maar er wordt ook gedanst op een slap koord. Bij het koord zit een muzikant of orkest te spelen terwijl de circusartiest op het touw 'danst'. Er bestaat niet alleen koorddans, maar ook koordlopen. Dat is over een touw lopen hoog in de lucht.

Jongleren is het opgooien, opvangen en hooghouden van ballen, ringen, kegels en andere kleine voorwerpen. Soms zijn het er een heleboel tegelijk. Als iemand staat te jongleren zie je altijd een bepaalde vorm, een patroon. Het bekendste patroon is de cascade, dat betekent waterval. Bij de cascade gebruikt de jongleur minstens drie ballen. De eerste bal gooit hij door de lucht naar zijn andere hand. Als de bal op zijn hoogst is gooit hij gauw met de andere hand de volgende bal terug en zo gooit hij heen en weer terwijl er telkens nog een bal in de lucht is. Jongleren lijkt wel een beetje op toveren en je moet er veel voor oefenen.

OPDRACHTEN

1. *Op welke van de twee foto's zie je een jongleur aan het werk? Met welke voorwerpen kun je jongleren?*
2. *Waarom heeft een koorddanser een lange stok vast?*
3. *Probeer thuis eens een cascade te maken met ballen.*

ACROBATIEK

Acrobatiek wordt net als jongleren al zo lang we weten in de hele wereld gedaan. Er zijn verschillende soorten acrobatiek.

De bekendste soort is de vliegende trapeze. Acrobaten 'vliegen' aan een trapeze (rekstok) hoog in de tent. Ze laten de trapeze los, vliegen in volle vaart door de lucht en grijpen de armen van de vanger. Die hangt ondersteboven aan een andere trapeze. Vaak maken de acrobaten tussen het loslaten en het vangen ook nog salto's en andere figuren in de lucht.

Er bestaat ook parterre-acrobatiek. Daarbij klimmen de acrobaten allemaal op elkaar als een soort piramide en de onderste mensen moeten alle anderen dragen.

Slangenmensen zijn acrobaten die zo lenig zijn dat ze heel rare houdingen erg lang kunnen volhouden. Ze kunnen zich bijvoorbeeld heel klein opvouwen, of op een hand staan terwijl hun been in hun nek ligt.

Tegenwoordig bestaat er ook een gordijnnummer. Daarbij hangen er twee lange lappen stof uit de nok van het circus en de acrobaat klimt erin en laat hoog in de gordijnen zijn kunsten zien.

OPDRACHTEN

1. *Welke soorten acrobatiek ken je?*
2. *Wat is een salto?*
3. *Teken eens schematisch een piramide van artiesten.*

LEEUWEN, TIJGERS EN OLIFANTEN

Vanaf 1850 komen er steeds meer grote dierennummers in circussen. In het begin lieten de dompteurs vooral zien hoe wild de dieren waren. Omdat de meeste mensen nog nooit exotische dieren in het echt hadden gezien, vonden ze dat heel spannend. Na 1870 begon het dressereren van wilde dieren, waarbij de mens het dier kunstjes liet doen. De dieren leren hun kunsten doordat

ze beloofd worden als ze het goed doen. Dat heet tamme dressuur. Tegenwoordig laten dompteurs vooral de liefde tussen mens en dier zien.

Olifanten zijn heel bijzonder, omdat ze zo groot zijn. De eerste olifanten in Europa werden vroeger getoond op de kermis. Er waren er maar zo weinig, dat ze reizen maakten door heel Europa. In de negentiende eeuw traden olifanten voor het eerst op in het circus. De enorme dieren liepen vaak achter elkaar door de piste, terwijl ze met hun slurf elkaars staart vasthielden. Ook zetten ze hun voorpoten op 'postementen', dat zijn kleine podiumpjes die op een ton lijken. Omdat olifanten zo sterk zijn, werden ze vroeger ook gebruikt bij het opbouwen van het circus.

OPDRACHTEN

1. *Wat doet een dompteur? Hoe leert hij de dieren hun circusact?*
Kies een antwoord:
 Ze worden beloofd als ze het goed doen.
 De dompteur doet het voor.
 Ze krijgen straf als ze het niet goed doen
2. *Snap jij waarom mensen rond 1850 speciaal voor de wilde dieren naar het circus gingen?*
3. *Sommige mensen zijn tegen dieren in het circus.*
Wat is jouw mening hierover?

8 CLOWNS

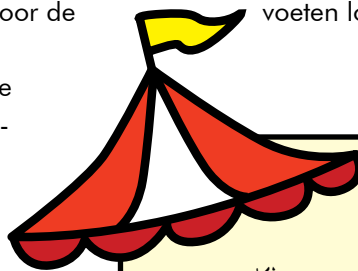

Het woord clown komt van het Engelse woord *clod* en dat betekent onbenul, een onhandig dom persoon. Er bestaan verschillende soorten clowns.

Bijvoorbeeld de August. Die draagt veel te grote, felgekleurde kleren en schoenen waar wel drie keer zijn voeten in kunnen. Zijn gezicht is geschminkt op een manier waardoor het lijkt of hij altijd lacht of juist verdrietig is, met een grote rode mond die in een lachstand staat of verdrietig geschminkte ogen. Verder heeft hij een bolle rode neus. De August speelt altijd de rol van knecht.

Zijn tegenpool is de witte clown, de Pierrot. Hij is wit geschminkt met rode lippen en draagt een glitterkostuum met een wit kegelhoedje. De Pierrot komt eigenlijk uit Italië, van het pantomimetheater (dat is theater waar niet gesproken wordt). Deze clown ziet er ernstig uit en hij is de baas van de August, die hem voortdurend voor de voeten loopt en de aandacht trekt.

Clowns zijn de rode draad door de voorstelling. Als er even iets omgebouwd moet worden tussen twee nummers, vermaken de clowns de bezoekers met hun grappen. Ze doen vaak klunzig het circusnummer na dat net geweest is. Dan kan het publiek zien hoe moeilijk dat nummer eigenlijk was en als het een erg spannende act was kunnen de mensen nu even lekker lachen.

OPDRACHTEN

1. Kies een partner en bepaal samen welke clown jullie zijn. Misschien kun je jezelf ook als clown verkleeden en/of schminken. Kies een situatie en speel die na op een grappige manier.

9

HET CIRCUS OP REIS

Circus en kermis lijken een beetje op elkaar. Net als bij de kermis moeten circusmensen van plaats naar plaats reizen. Als ze te lang op dezelfde plek zouden blijven, is het publiek na een tijdje uitgekeken en kunnen ze geen geld meer verdienen.

Na de laatste voorstelling wordt het hele circus opgeruimd en ingepakt. Dat noemen de circusmensen 'afbouwen', want 'een circus breek je niet af', zeggen ze. Dan wordt alles in vrachtwagens geladen om zo snel mogelijk naar de volgende plaats te reizen waar alles weer wordt opgebouwd.

's Ochtends vroeg zet de tentmeester een stok in de grond en dat wordt het midden van de piste. De rest wordt eromheen gebouwd. Elektriciteit, water en toiletten moeten speciaal worden aangelegd voor het circus. Behalve de tent, die chapiteau wordt genoemd, bestaat het kamp van een circus minstens uit een hoofdingang, een artiesteningang, een kassa, de woonwagens voor de

artiesten en medewerkers, de dierenverblijven en de vrachtwagens waarmee alles vervoerd wordt.

OPDRACHTEN

1. De tentmeester steekt een stok in de grond en geeft dan met zaagsel de plaats van de circustent aan. Probeer jij dat ook. Bindt een touwtje aan een stokje en teken met een potlood de omtrekken van het circus.
2. Als je boven een circus zou vliegen, wat zou je dan zien?
3. Mensen die nieuw bij het circus komen werken, krijgen altijd de opdracht om de chapiteausleutel te halen. Denk na waar ze die sleutel kunnen vinden.

Omdat een circus altijd onverwacht in een stad of dorp komt, moet er veel reclame gemaakt worden. Een paar weken van te voren worden er kleurige posters opgehangen zodat iedereen weet dat het circus eraan komt. Ieder circus heeft weer andere kleuren, zodat je duidelijk kunt zien welk circus het is.

WONEN EN LEVEN IN HET CIRCUS

Circusmensen willen niets liever dan circusartiest zijn. Vaak zijn ze in het circus geboren en hebben ze het vak geleerd van hun familie. Ze hebben niet veel zekerheid. Aan het begin van de dag weten ze nooit hoeveel mensen er 's avonds naar de voorstelling komen kijken en dus ook niet hoeveel geld het circus verdient. Bovendien kan er, hoeveel en hoe vaak ze ook oefenen, altijd iets mis gaan tijdens het optreden.

Veel artiesten zijn daarom bijgelovig. Door allerlei dingen niet te doen, of juist wel, proberen ze te zorgen dat het goed gaat. Sommige van die dingen zijn moeilijk te begrijpen. Zo zullen ze elkaar nooit geluk wensen maar 'Toi, toi, toi' of 'Hals- und Beinbruch' (dat is Duits en het betekent: je nek en je been breken!).

Circusmensen kennen elkaar erg goed, omdat ze altijd samen onderweg zijn. Ze werken niet alleen samen in het circus, maar hun hele leven speelt zich af in en rond het circus. Bovendien zijn de meeste circusmensen opgegroeid in het circus, omdat hun ouders ook circusartiest waren. In het circus werken mensen uit veel verschillende landen. Er worden dan ook meerdere talen gesproken. Circusmensen die niet in het circus zijn opgegroeid, worden 'burgers' genoemd.

Ook als er geen voorstelling is, is iedereen hard aan het werk. De een is bezig met het voorbereiden van de volgende voorstelling, de ander is aan het trainen, de dieren worden verzorgd en er moeten mensen aan de kassa zitten. Naast het werk in het circus moet iedereen ook nog zijn eigen huishouden doen, zoals het schoonmaken van de caravan, boodschappen doen en koken.

OPDRACHTEN

1. *Hoe wonen circusartiesten? Wat doen ze tussen de voorstellingen door?*
2. *Ben jij ook wel eens bijgelovig? Wanneer dan bijvoorbeeld?*
3. *Zoek op internet een foto van een circus op en plak die in het schilderij of nog leuker maak zelf een foto als het circus in de buurt is.*

Plak hier de foto van jouw circus.

II CIRCUSKINDEREN

Kinderen in het circus hebben een bijzonder leven. Zij zijn altijd op reis en wonen in een caravan of woonwagen. Omdat alle kinderen naar school moeten, krijgen circuskinderen les in een wagen van de Rijdende School. Meestal zijn er maar weinig kinderen, daarom zitten kinderen van verschillende leeftijden samen in één klas. Als het circus in het buitenland rondreist is er les op afstand. Vroeger werd er dan een les opgestuurd en moest het huiswerk per post terug gestuurd worden. Tegenwoordig gaat het met internet. Na de basisschool, als kinderen naar de middelbare school gaan, gaan ze vaak naar een internaat of gaan ze bij familie wonen die niet bij het circus werkt.

Het artiestenvak leren kinderen niet op school, maar van hun ouders of andere circusartiesten. Dat gaat eigenlijk vanzelf: eerst helpen ze hun ouders, later krijgen ze hun eigen act.

OPDRACHTEN

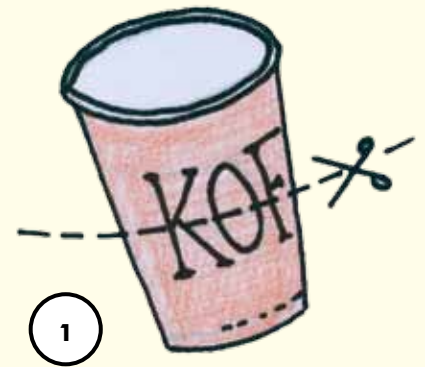
1. Kun je bedenken welke kinderen - behalve circuskinderen - nog meer les krijgen op de Rijdende School?
2. Van wie leren circuskinderen het vak van artiest?
3. Noem drie verschillen tussen het leven van circuskinderen en jouw leven.

12 MAAK ZELF EEN MINICIRCUS

WAT HEB JE NODIG:

- plakband
- satéprikkers en tandenstokers
- piepschuim eieren en bollen (groot en klein)
- karton (schoenendoos en koffiebekertje)
- schildersplakband (van papier)
- stukje rood gordijnstof
- stukje vilt
- lijm
- viltstift
- verf (mag waterverf zijn)
- wat spelden

POSTEMENT

Tekening 1

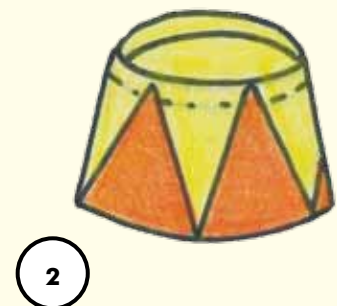
Neem een kartonnen koffiebekertje en knip de bovenste helft ervan af.

Kartonnen bekertjes zijn beter dan plastic bekertjes, want plastic kun je niet goed beschilderen.

Tekening 2

Draai de onderste helft om en schilder er rode en gele driehoeken op.

Het postement is klaar voor gebruik.

LEEUWENKOOI

Tekening 3

Leg twee stukken plakband met de plakkende kant naar boven op tafel en leg er om de twee centimeter een satéprikker op.

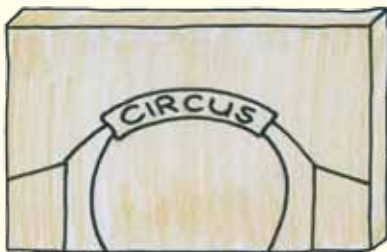
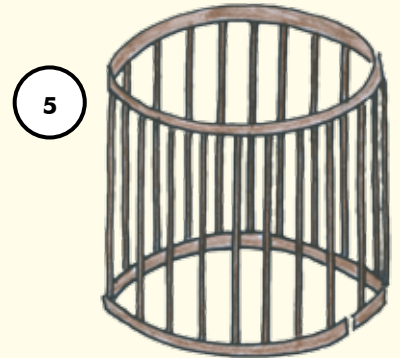
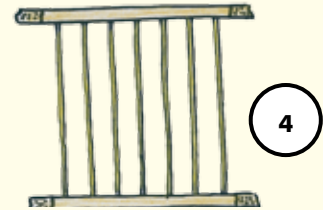
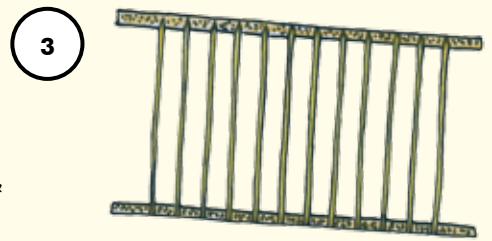
Tekening 4

Plak een tweede stuk plakband over de satéprikkers en schilder de tralies in een kleur die je mooi vindt.

Tekening 5

Zet de tralies rechtop in een cirkel en de kooi is af.

Papieren plakband dat schilders gebruiken werkt het beste, want dat kun je goed beschilderen.

ARTIESTENINGANG

Tekening 6

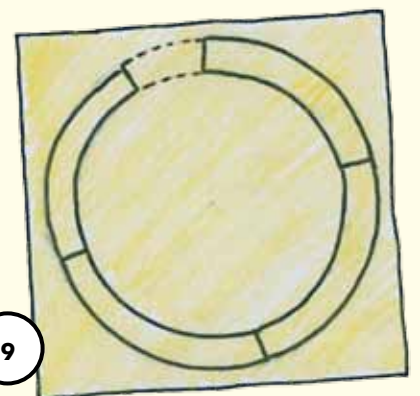
Neem een stuk karton, bijvoorbeeld de deksel van een oude schoendoos, en teken daarop de artiesteningang met daarboven de naam van je circus. Teken vervolgens aan iedere kant een rechte strook van ongeveer tien centimeter breed die naar achteren gevouwen wordt. Hiermee kan de ingang uit zichzelf blijven staan.

Tekening 7

Knip de ingang uit, vouw de tien centimeter brede stroken naar achteren en beschilder de ingang.

Tekening 8

Plak achter de ingang een stukje stof als gordijn en de ingang is af.

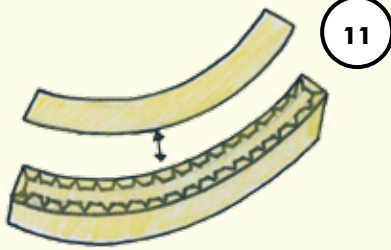
PISTE

Tekening 9

Teken op een stevig stuk karton twee cirkels, een van zevenendertig centimeter en een van veertig centimeter doorsnee. Dit is de omtrek van de piste. Haal de ingang van de piste uit de cirkel en verdeel de cirkel in vier stukken. Knip de stukken uit; dit zijn de bovenkanten van de piste.

10

11

12

Tekening 10

Meet de omtrek van de vier pistedelen op en teken, op karton, stroken van drie centimeter breed die even lang zijn als de omtrek. Teken aan een lange en een korte kant een plakstrook van een centimeter breed en knip de strook uit. Knip vervolgens uit de plakstrook kleine puntjes, zodat de strook gebogen kan worden.

Tekening 11

Plak de stroken onder de bovenkanten van de piste.

Tekening 12

Beschilder de piste met driehoeken. Hierna is de piste klaar voor gebruik.

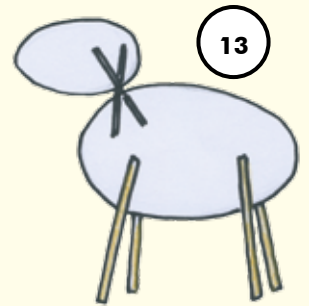
PAARDEN

Tekening 13

Maak een kleine piepschuim ei met een of twee satéprikkers (of tandenstokers) vast aan een groot piepschuim ei en prik in het grote ei vier prikkers als benen.

Beschilder het paard in de kleur die je wilt, bijvoorbeeld bruin, of wit als je een schimmel wilt.

13

Tekening 14

Knip uit een stuk vilt een strookje en knip het in zodat je franjes krijgt; dit zijn de manen van het paard. Plak de manen half op het hoofd en laat ze doorlopen op de rug. Knip uit hetzelfde vilt een paar dunne sliertjes als staart en twee kleine stukjes als oren. De staart en oren kun je vastzetten met een paar spelden. Teken de ogen met een viltstift op het hoofd.

14

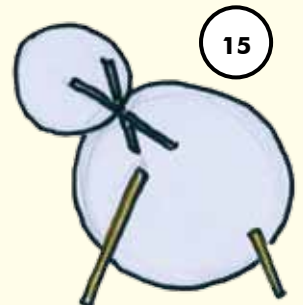
LEEUEW

Tekening 15

Prik een klein piepschuim balletje aan een groter piepschuim balletje vast met satéprikkers of tandenstokers. Prik er vervolgens vier satéprikkers in als poten.

Beschilder de bollen in de kleur van een leeuw.

15

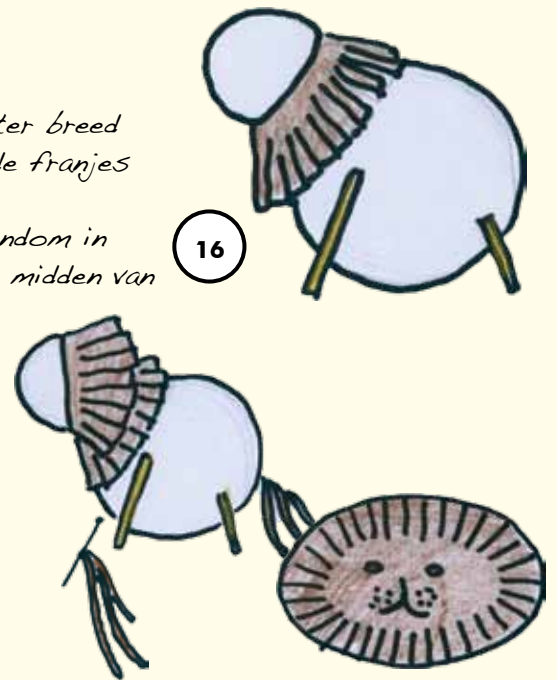

Tekening 16

Knip een paar stroken vilt uit van drie centimeter breed en knip ze in zodat er franjes ontstaan. Plak de franjes rondom aan het kleine balletje.

Knip uit hetzelfde vilt een ovaal en knip dat rondom in zodat ook daar franjes ontstaan. Teken in het midden van het ovaal de ogen en de bek van de leeuw met viltstift.

Plak het ovaal voorop het kleine balletje, en prik het tijdens het drogen met een paar spelden vast. Knip ten slotte een paar dunne reepjes vilt als staart en maak deze met een speld vast aan het achterste van de leeuw.

CLOWN

Tekening 17

Neem een grote en een kleine bol piepschuim en prik ze aan elkaar vast. Dit zijn het lijf en het hoofd van de clown.

Tekening 18

Prik vier saté prikkers als armen en benen in de grote bol. Snijdt een klein piepschuim bolletje doormidden en prik ze als voeten aan de benen.

Tekening 19

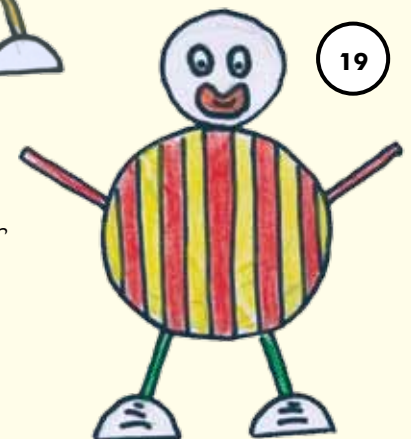
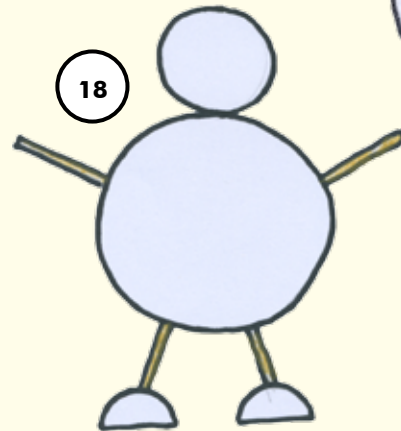
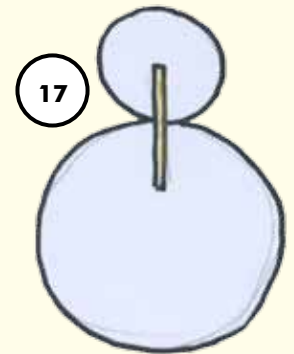
Kleur de voeten en het lijf van de clown. Teken het gezicht op het kleine bolletje en de veters van de schoenen op de voeten.

Tekening 20

Knip een aantal korte touwtjes en plak ze op het hoofd als het haar van de clown.

Van een stukje stof kun je een strik knippen en onder het gezicht op het lijf plakken

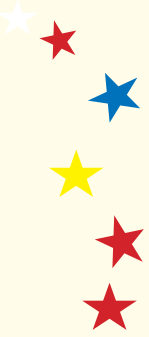
Op dezelfde manier kun je de andere artiesten en de spreekstalmeester maken. Zorg dan wel voor glitterstof. Want circusartiesten zien er mooi uit.

KLEURPLAAT CIRCUS

CIRCUS SPEURTOCHT

RONDOM DE TENT

1. Waar komt de naam 'circus' vandaan?

---

2. Wat is de naam van dit circus?

---

3. Heeft dit circus dieren?

---

4. De circustent is meestal rond. De tent heeft vaak felle kleuren en strepen. Waarom is dat?

---

5. Met welke dieren is het circus ooit begonnen?

---

6. Waarom is de piste ongeveer dertien meter in doorsnee?

---

7. De man die de nummers aankondigt noemen we de spreekstalmeester. Oorspronkelijk droeg hij rijlaarzen en een lange jas met hoge hoed. Hij was vaak ook de eigenaar van het circus en de belangrijkste man voor de stallen met dieren. Wie is de spreekstalmeester in dit circus en hoe heet hij of zij?

---

8. Circusartiesten wonen in woonwagens en caravans. Ze trekken met het circus mee. Hoeveel woonwagens horen bij dit circus?

★

9. In het circus hoor je naast Nederlands veel verschillende talen. Hoe komt dat? Wat is hier de meest gesproken taal?

---

10. Hoe heet een krukje waar een olifant, leeuw of andere dieren op zitten?

---

11. Waarom mag je in een circustent geen paraplu opsteken?

Naam:

E-mail adres:

Adres:

Leeftijd:

CIRCUS SPEURTOCHT

ROND DE PISTE

1. *Wat is een chapiteau?*

---

2. *Waarom is de piste rond?*

---

3. *Het circusprogramma heeft vaak een thema. Welk thema is dat bij dit circus?*

4. *Hoeveel nummers zijn er en hoeveel (groepen) artiesten?*

Nummers:

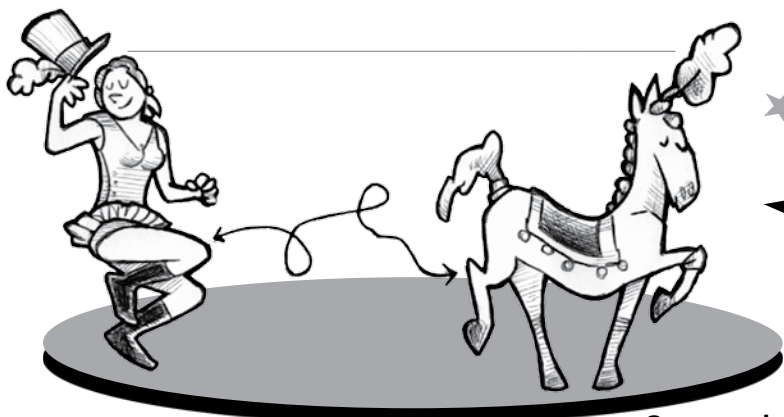

Artiesten of groepen:

Kun je verklaren waarom er vaak meer nummers zijn dan artiesten?

---

5. In het circusprogramma komen verschillende circusdisciplines voor.
Trek lijntjes van het circusnummer links naar de circusdiscipline rechts.

	Circusnummer	Circusdiscipline
Paarden in de piste sierlijke bewegingen laten maken	A	☐ Goochelen
Een leeuw door een hoepel laten springen	B	☐ Jongleren
Honden op de achterpoten laten lopen	C	☐ Evenwichtskunst
Van en op een rijdend paard springen	D	☐ Exotischedierendressuur
Mensen in een kast laten verdwijnen	E	☐ Jockey rijden
Kegels en ballen hoog houden	F	☐ Dressuur
Koorddansers	G	☐ Vrije dressuur
Menselijke pyramide	H	☐ Acrobatiek

6. Wie leert circusartiesten hun vak?
Meer goede antwoorden zijn mogelijk.
- ☆ Hun vader of moeder
  - ☆ Andere artiesten uit het circus
  - ☆ Leraren op een circusschool
  - ☆ Gymleraar op de basisschool
  - ☆ Begeleider in kindercircus
  - ☆ Muzikleraar
  - ☆ Voetbaltrainer

7. Waarom zijn clowns geschminkt?

---

8. Wat vond jij het beste nummer en de beste artiest?

Naam:

E-mail adres:

Adres:

Leeftijd:

CIRCUS SPEURTOCHT

RONDOM DE TENT

Antwoordenblad

1. Wat betekent de naam circus?

Circus betekent cirkel, de cirkel van de piste

2. Wat is de naam van dit circus?

_____

3. Heeft dit circus dieren?

_____

4. De circustent met de piste is meestal rond. De tent heeft vaak felle kleuren en strepen. Waarom is dat:

Strepen en felle kleuren vallen goed op en je kunt het circus al van verre zien staan.

5. Met welke dieren is het circus ooit begonnen?

Paarden. Daar kon je gemakkelijk een show mee doen.

6. Waarom is de piste ongeveer dertien meter in doorsnee?

Het is dan makkelijker om op de rug van een lopend paard te blijven staan.

7. De man die de nummers aankondigt noemen we de spreekstalmeester. Oorspronkelijk droeg hij rijlaarzen en een lange jas met hoge hoed. Hij was vaak ook de eigenaar van het circus en de belangrijkste man voor de stallen met dieren. Wie is de spreekstalmeester in dit circus en hoe heet hij of zij?

_____

8. Circusartiesten wonen in woonwagens en caravans. Ze trekken met het circus mee. Hoeveel woonwagens horen bij dit circus.

_____

9. In het circus hoor je naast Nederlands veel verschillende talen. Hoe komt dat? Wat is hier de meest gesproken taal?

_____

10. Hoe heet een krukje waar een olifant, leeuw of andere dieren op zitten?

Postement

11. Waarom mag je in een circustent geen paraplu opsteken?

Uit bijgeloof. Een paraplu opzetten brengt ongeluk.

CIRCUS SPEURTOCHT

ROND DE PISTE

Antwoordenblad

1. Wat is een chapiteau?

Een Frans woord voor circustent

2. Waarom is de piste rond?

Voor de paarden zodat de artiesten gemakkelijk hun trucs kunnen doen op de paardenrug.

3. Het circusprogramma heeft vaak een thema. Welk thema is dat bij dit circus?

_____

4. Hoeveel nummers zijn er en hoeveel (groepen) artiesten?

_____

Kun je verklaren waarom er vaak meer nummers zijn dan artiesten(groepen)?

_____

5. In het circusprogramma komen verschillende circusdisciplines voor. De letters geven de juiste combinatie aan.

Circusnummer

Circusdiscipline

Paarden in de piste sierlijke bewegingen laten maken

A E Goochelen

Een leeuw door een hoepel laten springen

B F Jongleren

Honden op de achterpoten laten lopen

C G Evenwichtskunst

Van en op een rijdend paard springen

D B Exotischedierendressuur

Mensen in een kast laten verdwijnen

E D Jockey rijden

Kegels en ballen hoog houden

F C Dressuur

Koordansen

G A Vrije dressuur

Menselijke pyramide

H H Acrobatiek

6. Wie leert circusartiesten hun vak?
Meer goede antwoorden mogelijk.

- ★ Hun vader of moeder
- ★ Andere artiesten uit het circus
- ☆ Leraren op een circusschool
- ☆ Gymleraar op de basisschool
- ☆ Begeleider in kindercircus
- ☆ Muziekleraar
- ☆ Voetbaltrainer

7. Waarom zijn clowns geschminkt?
Door de schmink krijgt een clown een blij of verdrietig gezicht.

8. Wat vond jij het beste nummer en de beste artiest?

_____

_____

COLOFON

Hooggeëerd publiek

**Lesbrief van het Nederlands Centrum voor
Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed**

Samenstelling: Ineke Strouken en Pieter van Rooij

Met dank aan: Anneke Munnik en Marcel Bergema

Tekeningen kleurplaat en speurtochten: Sandra Kleine Staarman

Tekeningen minicircus: Pieter van Rooij

**Foto's: VIE, Nationale Beeldbank, Jan Stads, Ron Mikkenie,
Marcel Bergema, Koninklijke Bibliotheek**

Vormgeving: Icarus, grafisch ontwerp en illustratie

Nederlands Centrum voor
Volkscultuur en Immaterieel erfgoed

F.C. Dondersstraat 1
3572 JA Utrecht
www.volkscultuur.nl